

Blauwe diensten of blauwe plichten?

In *H₂O* nr. 7 van 2 april jl. schrijft Rob Hoekstra van het CLM dat de discussie over 'blauwe diensten' blijft hangen in algemeenheden. Dat komt volgens Stichting Reinwater en de Waddenvereniging mede doordat niet altijd duidelijk is wanneer een boer iets extra's doet voor de maatschappij (blauwe dienst) en wat een boer behoort te doen volgens de bestaande regelgeving (blauwe plicht)?

Een boer levert een 'blauwe dienst' als hij zijn land laat overstroomen om benedenstrooms wateroverlast te voorkomen. De maatschappij wil immers niet dat op andere plaatsen de veiligheid van een groot aantal mensen op het spel wordt gezet. En ook het verder dan wettelijk verplicht aanpassen van de bedrijfsvoering om daarmee de waterkwaliteit te verbeteren (minder mest, minder bestrijdingsmiddelen, aanleg bufferstroken) is een 'blauwe dienst'. Of wordt de vervuiler betaald als een boer weliswaar minder, maar nog steeds mest en bestrijdingsmiddelen gebruikt? En wanneer is een beek die buiten haar oevers treedt een natuurlijk verschijnsel, dat best binnen een goede landbouwpraktijk voor mag komen?

Plicht of dienst?

De grens tussen een 'blauwe plicht' en een 'blauwe dienst' is dus lang niet altijd duidelijk. Stichting Reinwater en de Waddenvereniging geven hun mening over deze grens met behulp van de 'zorgplicht' en aan de hand van twee situaties: tekort schietende regelgeving en schade als gevolg van een natuurlijke situatie.

Zorgplicht

Van sommige activiteiten kan redelijkerwijs worden verwacht dat ze uitgevoerd worden, ook al zijn ze niet wettelijk verplicht. Wij vinden dat een 'zorgplicht'. De tabel bij dit artikel geeft, behalve het wettelijk minimum, ook een interpretatie van de zorgplicht. Deze zorgplicht wordt in de praktijk lang niet altijd toegepast.

Reinwater en de Waddenvereniging beschouwen de zorgplicht als een onderdeel van de goede landbouwpraktijk. De activiteiten die onder de zorgplicht staan zijn volgens ons dus ook een 'blauwe plicht', al gaan ze strikt genomen verder dan het wettelijk minimum. Beloning voor activiteiten in het grijze gebied van de zorgplicht hoeft niet, maar kan wel. Niet met directe betalingen, maar wel via het ondersteunen van kennis-

ontwikkeling en procesbegeleiding. In het artikel van Rob Hoekstra wordt dit beschreven als 'voor-wat-hoort-wat'. Zo worden voorlopers gestimuleerd en worden goede voorbeelden en kennis ontwikkeld.

Wet ontoreikend

De praktijk leert dat de huidige 'blauwe plichten' problemen als verdroging, eutrofiëring en verontreiniging van water niet altijd kunnen voorkomen. Een logische conclusie is dat de wet- en regelgeving de komende jaren aanscherping behoeft. Dat geldt niet alleen voor generieke regels, zoals de Meststoffenwet. Ook regionale instrumenten (waterbeheersplannen, peilbesluiten, provinciale milieuverordeningen en vergunningen) bieden mogelijkheden voor aanscherping van de 'blauwe plicht'. Aanscherping van de regels kan of helpt niet altijd. 'Blauwe diensten' bieden dan de mogelijkheid om toch aan de gestelde doelen te voldoen, bijvoorbeeld als onderdeel van een pakket van aanvullende maatregelen. 'Blauwe diensten' kunnen ook helpen om het bereiken van een doelstelling te versnellen. Deze kansen voor 'blauwe diensten' zouden bij het opstellen van waterbeheersplannen al expliciet meege-

nomen kunnen worden. Door het abstracte karakter van de huidige plannen zijn de mogelijkheden soms moeilijk zichtbaar. Qua beloning is het ondersteunen van onderzoek en kennisontwikkeling ook in dit geval een goede manier om voorlopers te stimuleren. Inkomensteun is hier minder geschikt, omdat het betalen van de vervuiler niet gewenst is. Bovendien staat de Europese Commissie directe betaling om doelen uit wet- en regelgeving te bereiken niet toe.

Natuurlijke situatie

Als een beek buiten haar oevers treedt, kan een boer daarvan schade ondervinden. Als de beek dat jaarlijks doet, dus wanneer sprake is van een natuurlijk verschijnsel, dan is volgens ons het accepteren van de overstroming een onderdeel van de goede landbouwpraktijk. Als de overstroming bewust wordt gecreëerd om op een andere plek wateroverlast te voorkómen, dan is het geen natuurlijke situatie. Hier past een schadevergoeding, mits schade is geleden.

Concreter

Wij zijn het met Hoekstra eens dat de tijd rijp is voor een concrete aanpak. 'Blauwe diensten' kunnen een belangrijke bijdrage leveren om te komen tot schone en levende boerensloten. En waar regelgeving te kort schiet zijn 'blauwe diensten' een middel om vooruit te komen. De mogelijkheden voor 'blauwe diensten' kunnen veel concreter in waterbeheersplannen opgenomen worden. Wij hopen dat onze mening over de grens tussen 'blauwe diensten' en 'blauwe plichten' enige koudwatervrees kan wegnemen. ☞

Luc Absil (Stichting Reinwater)

'Blauwe plicht'		'Blauwe dienst'
wettelijke minimum	zorgplicht	meer dan wet- en regelgeving meer dan zorgplicht
toepassen van teelt-/spuitvrije zones en beperken tot toegestane bestrijdingsmiddelen	minimale dosering van middelen	alternatief middel of mechanisch
voldoen aan bemestingsnormen /MINAS	tijdstip bemesting: bewust omgaan met mineralen	onderbemesting, mestvrije bufferstroken (breder dan Lozingenbesluit voorschrijft)
onderhoud van sloten	maaitijdstip en type maaimachine	inrichting en beheer van ecologische sloten
waterberging: geen landelijke regelgeving (waterschappen kunnen gebiedsgerichte regels voorschrijven)	waterberging (bijvoorbeeld volgens normen in Nationaal Bestuursakkoord Water)	regelmatige waterberging om elders problemen te voorkomen (vaker dan beschreven in Nationaal Bestuurs-akkoord Water)